

PODSTAWOWE ZASADY DOBORU PIEŚNI W LITURGII

Liturgia Słowa – Śpiewy między czytaniem - Psalm responsoryjny (2)

Rozpoczęliśmy omawianie tematyki związanej z psalmem responsoryjnym. Pozostały nam jeszcze do przypomnienia zapisy z dwóch ważnych dokumentów. Jeden z Instrukcji Konferencji Episkopatu Polski o Muzyce Kościelnej, a drugi z Wprowadzenia do drugiego wydania lekcjonarza mszalnego.

W Instrukcji Episkopatu mamy zapis: „Psalm responsoryjny jest medytacją nad usłyszanym słowem Bożym i stanowi integralną część liturgii słowa. Wykonuje go psalterzysta z miejsca proklamacji słowa Bożego w formie responsoryjnej (wierni odpowiadają refrenem) lub w sposób ciągły bez refrenu. Zamiast psalmu można wyśpiewać *Graduał*. Śpiew po czytaniu wykonuje się jednogłosowo, refren może być także realizowany wielogłosowo” (19b).

Wprowadzenie do lekcjonarza mszalnego omawia kwestię psalmu w punktach od 19-22. W punkcie 19 jest podkreślone znaczenie liturgiczne i pastoralne psalmu. Warto w całości przytoczyć punkt 20, który zwraca uwagę, że: „Psalm responsoryjny winien być z zasady śpiewany. Można stosować dwa sposoby śpiewania psalmu po pierwszym czytaniu: sposób responsoryjny i sposób ciągły. Sposób responsoryjny, któremu w miarę możliwości należy przyznać pierwszeństwo, polega na tym, że psalterzysta, czyli kantor, śpiewa wersety psalmu, całe zaś zgromadzenie uczestniczy przez powtarzanie odpowiedzi (*responsum*). Sposób ciągły polega na tym, że psalm jest śpiewany bez odpowiedzi ze strony wspólnoty, która tylko słucha śpiewu, przez psalterzystę, czyli kantora, albo przez wszystkich razem”. W punkcie 21 mamy podkreślenie **znaczenia śpiewu psalmu**: „Śpiew psalmu albo nawet samej odpowiedzi bardzo dopomaga w zrozumieniu duchowego znaczenia psalmu oraz ułatwia rozmyślanie nad jego treścią”. W dalszej części tego punktu czytamy o możliwości wykorzystania przewidzianych w Lekcjonarzu odpowiedzi (refrenów psalmu) na różne okresy liturgiczne. W punkcie 22 mamy następującą uwagę: „Jeśli po czytaniu nie śpiewa się psalmu, należy go recytować w sposób sprzyjający rozważaniu słowa Bożego. Psalterzysta lub kantor śpiewa lub recytuje psalm responsoryjny na ambonie.

Z przytoczonych dokumentów wynikają bardzo ważne wnioski dotyczące psalmu responsoryjnego. Wszystkie z prezentowanych dokumentów podkreślają przede wszystkim znaczenie, ważność psalmu w liturgii słowa jako jej integralnej części. Stąd jednym z pierwszych istotnych wniosków jaki się nasuwa i który należy przypomnieć, to ten, że **nie można psalmu responsoryjnego zastępować pieśnią czy innymi śpiewami niebiblijnymi**. Po drugie psalm responsoryjny powinna wykonać **jedna osoba a więc nie powierzamy śpiewania psalmu duetom, tercetom, scholii czy chórowi**. Kiedy psalm responsoryjny może wykonać więcej niż jedna osoba? Wtedy, gdy jest śpiewany na sposób gregoriański to wówczas wykonują go kantorzy lub *chorus*. Ponadto **psalm wykonujemy jednogłosowo**. Jedyne refren może być realizowany na sposób wielogłosowy. I rozumiemy tu takie opracowanie, kiedy wierni wykonują melodię główną psalmu a chór „akompaniuje” do śpiewu ludu wielogłosowo. Niezgodne jest z rolą, jaką pełni psalm jest wykonywanie go wielogłosowo ponieważ zagraża to zarówno samej formie responsoryjnej jak i utrudnia zrozumieniu samego tekstu. Ponadto psalm nie różniłby się od innych wykonywanych wielogłosowych kompozycji mszalnych np. części stałych czy śpiewów procesyjnych. Trzeba ciągle podkreślać, że **psalm z natury domaga się śpiewu**. Śpiew psalmu wynika przede wszystkim z racji pochodzenia psalmodii oraz rodzaju literackiego. Stąd też śpiew psalmu responsoryjnego powinien być żelazną zasadą, odczytywanie psalmu, choć dokumenty na to pozwalają, powinno się stosować tylko wyjątkowo. Ważną kwestią jest miejsce wykonywania psalmu, którym ma być ambona.

Pozostają nam do omówienia jeszcze wszystkie zagadnienia związane z samym wykonaniem psalmu (sposób wykonania, melodia, akcenty).

Diecezjalne Studium
Organistowskie w Rzeszowie

Materiały formacyjne dla organistów

Wrzesień 2020

Drodzy Duszpasterze i Organisci

W bieżących *Materiałach* pieśń do kard. Stefana Wyszyńskiego autorstwa ks. Bp Józefa Zawitkowskiego (tekst) i ks. Wiesława Kądzeli (melodia), Bartosza Pyziaka (harmonizacja). Zachęcamy w miarę możliwości do uczenia wiernych tych pieśni.

Kontynuujemy omawianie podstawowych zasad związanych z doбором śpiewów w liturgii mszalnej. W bieżących materiałach o psalmie responsoryjnym (część 2).

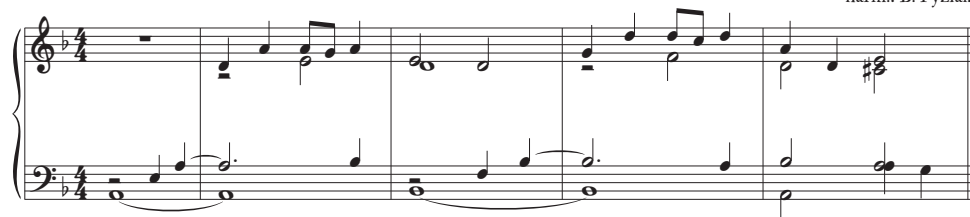
Trwa rekrutacja do Diecezjalnego Studium Organistowskiego w Rzeszowie. Wszelkie informacje są umieszczone na stronie internetowej studium oraz na plakatach.

www.dsorzeszow.pl

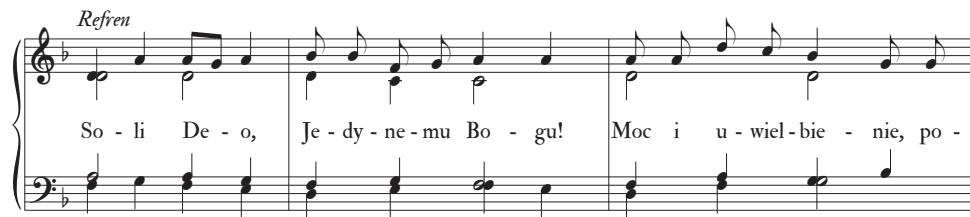
SOLI DEO - JEDYNEMU BOGU

pieśń ku czci bł. kard. Stefana Wyszyńskiego

t.: ks. bp J. Zawitkowski
m.: ks. W. Kądziała
harm.: B. Pyziak

Refren

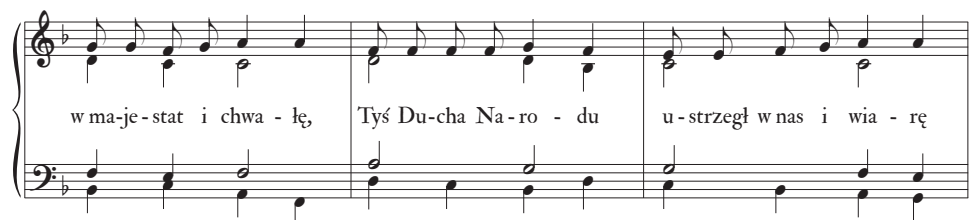
So - li De - o, Je - dy - ne - mu Bo - gu! Moc i u - wiel - bie - nie, po -

tę - ga i chwa - ła; Na tru - dne cza - sy Pry - ma - sa Ty - siąc - le - cia,

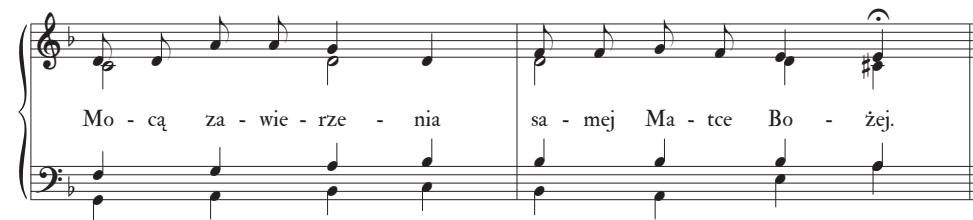
Oj - ca i pa - ste - rza O - patrz - ność nam da - ła. I. Sam Bóg Cię przy - o - dział

w ma - je - stat i chwa - łą, Tyś Du - cha Na - ro - du u - strzegł w nas i wia - rę

i prze - pro - wa - dzi - łeś przez czer - wo - ne mo - rze,

Mo - cą za - wie - rze - nia sa - mej Ma - tce Bo - żej.

2. Byłeś dla nas ojcem, pasterzem, obrońcą,
Prymasem niezłomnym, wiernym aż do końca;
Dostyc zła! mówiles potężnym tyranom,
u nas Nic nad Boga! Tutaj Bóg jest Panem!
Ref.: Soli Deo, Jedynemu Bogu!...

3. Kiedy uwięzionym byłeś niewolnikiem,
Twój Apel wieczorny Ojczyzny był krzykiem;
By Kościół był wolny, rodacy wiernymi,
Toś sam siebie oddał w niewolę Maryi.
Ref.: Soli Deo, Jedynemu Bogu!...

4. Dzieci Boże, teraz uwierzcie mi, proszę,
Kocham Polskę więcej niżli własne serce;
Więc teraz przyjdź, Ojczy, stań po naszej stronie,
Przeprowadź przez morze, Naród weź w obronę.
Ref.: Soli Deo, Jedynemu Bogu!...